

Motoriskās neirona slimību grupas klīniski epidemioloģiskais raksturojums Latvijā

Tatjana Muravska¹, Viktorija Kēniņa²,
Ināra Logina³, Andrejs Millers¹

Rīgas Stradiņa universitāte, Latvija

¹Neiroloģijas un neuroķirurģijas katedra

²Bioloģijas un mikrobioloģijas katedra

³Anestezioloģijas un reanimatoloģijas katedra

Ievads. Amiotrofā laterālā skleroze (ALS) ir biežāk sastopamā progresējošā neurodeģeneratīvā saslimšana motoriskā neirona slimību grupā. Pēc literatūras datiem saslimšanas incidence Eiropā ir 0,42–5,3 / 100 000 gadā. Slimībai ir raksturīgs progresējošs muskuļu vājums; slimnieka nāvi izraisa elpošanas mazspēja.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Latvijā līdz šim brīdim nav izpētīta motoriskā neirona slimību grupas sastopamība, biežākās formas un dzīves ilgums. Paula Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā līdz 2016. gadam pastāvēja Latvijā vienīgais neiromuskulāro slimību centrs, kur šīs grupas pacienti tika izmeklēti. Tas dod iespēju izpētīt šo slimību profilu Latvijas iedzīvotāju populācijā un iegūtos rezultātus salīdzināt ar pasaules literatūras datiem.

Retrospektīvā pētījumā Paula Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā tika atlasītas un analizētas pacientu medicīniskās kartes ar diagnozi G12.2 – motoriskā neirona slimība (SSK-10) laikā no 2014. līdz 2015. gadam. Tika veikta pacientu un viņu tuvinieku telefoniska aptauja 6–12 mēnešus pēc izrakstīšanās. Datu analīze veikta, izmantojot *IBM SPSS Statistics* programmu.

Rezultāti. No motoriskā neirona slimību grupas tika atrastas 27 pacientu medicīniskās kartes tikai (100 %) ar ALS diagnozi. ALS incidence Latvijā ir 0,6/100 000. Slimība biežāk skar vīriešus (n = 15; 55,6%). Pacientu vecums ir 45–86 gadi, vidējais saslimšanas vecums – 62,85 ± 2 gadi. Šajā vecumā vīrieši saslimst 58,60 ± 2,6 gados, sievietes – 68,17 ± 2,8 gados. Dzīves ilgums no slimības sākuma ir vidēji 15,6 ± 2,1 mēneši. Pirmie saslimšanas simptomi ir dizartrijs – 29,6 % (n = 8), disfāģija, augšējo ekstremitāšu muskuļu vājums – 29,6 % (n = 8), kāju muskuļu vājums – 29,6 % (n = 8), vispārējs vājums – 7,41 % (n = 2) un elpošanas grūtības – 3,7 % (n = 1). Hospitalizācijas laikā 51,9% (n = 14) pacientiem bija disfāģija, bet tikai 21,4 % (n = 3) no tiem lietota nazogastrālā zonde (NGZ) un 28,6 % (n = 4) bija plānots izveidot zemādas endoskopisku gastrostomu (PEG). Netika konstatēta korelācija starp dzīves ilgumu un saslimšanas vecumu (p = 0,26), slimības formu (p = 0,84) un Riluzola lietošanu (p = 0,7).

Secinājumi. Amiotrofās laterālās sklerozes klīniski epidemioloģiskais raksturojums Latvijā būtiski neatšķiras no Eiropas valstīm, tomēr Latvijā šīs slimības sastopamība ir zemāka. Divu gadu laikā netika konstatēts neviens cits slimības variants no motoriskās neironu slimību grupas, kas varētu liecināt par to, ka slimība nav pietiekoši labi atpazīta un pacienti netiek konsultācijās pie speciālistiem. Pacienti atliek dzīvībai svarīgas manipulācijas (nazogastrālā zonde / zemādas endoskopiska gastrostoma) veikšanu, jo neuzticas un baidās no procedūras. Ir jāveicina pasākumi gan ārstu, gan pašu pacientu izglītošanai, sekmējot labāku diagnostiku un pacientu dzīves kvalitātes uzlabošanu.